

רואהו"⁴⁶ – שכאשר חלב נחלב על ידי גוי, עיניו של יהודי אינן רואות חלב שכזה!...]

ומכיוון שכהות העיניים באה ליצחק כתוצאה מקדושתו היתרה – הרי זו הוכחה שאכן "יצר הרע פסק ממנו", ולכן יכול היה הקב"ה לייחד שמו עליו ללא כל חשש.
(לקו"ש ח"ה ע' 132 ואילך)

,

הָאָרֶץ אֲשֶׁר אַתָּה שׁוֹכֵב עָלֶיהָ לָךְ אֶתְנַנָּה וּלְזֶרַעְךָ (כח, יג)

"שוכב עליה – קיפלה הקב"ה כל ארץ ישראל תחתיו, רמז לו שתהא נוחה ליכבש לבניו" (רש"י)

מקור דברי רש"י הוא בגמרא⁴⁷, אבל בשינוי: בגמרא נאמר "מלמד שקיפלה הקב"ה לכל ארץ ישראל והניחה תחת יעקב אבינו כדי⁴⁸ שתהא נוחה ליכבש לבניו", ואילו רש"י משנה וכותב "רמז לו שתהא נוחה ליכבש לבניו".

וההבדל מובן: לדברי הגמרא – הקיפול גרם לכך שהארץ "תהא נוחה ליכבש לבניו"; ואילו לפירוש רש"י – הקיפול משמש כרמז בלבד לכך שהארץ "תהא נוחה ליכבש לבניו" (כלומר שכשם שיעקב מצדו לא היה צריך לעשות פעולה כלשהי, והקב"ה הוא שקיפל את כל ארץ ישראל תחתיו⁴⁹ – כך תיכבש הארץ על-ידי בני ישראל בנקל ובלי שום מאמץ⁵⁰), אבל לא הוא הגורם לכך.

46. ע"ז לה, ב.

47. חולין צא, ב.

48. כן הוא בדקדוקי סופרים חולין שם בשם "כל הכ"י".

49. ולכן מעתיק רש"י מהכתוב את המלים "שוכב עליה" (ולא את המלים "לך אתננה ולזרעך"), כי ההדגשה כאן אינה על עצם נתינת הארץ לזרעו של יעקב, אלא על כך שיעקב שוכב עליה מבלי לעשות שום פעולה.

50. מעין מה שאמר חזקיהו המלך (איכ"ר פ"ד, טו): "אני ישן על מיטתי ואתה עושה".

ויש לומר, שהבדל זה הוא בהתאם לשיטת רש"י לפרש על-פי "פשוטו של מקרא", שכן בדרך הפשט קשה לומר שקיפול ארץ ישראל תחת יעקב ישפיע בפועל על דבר שעתיד להתרחש רק בעוד כמה דורות; ולכן מפרש רש"י שהיה זה רמז בלבד.
(לקו"ש ח"כ ע' 129 ואילך)

יא

וְהָיָה זֶרַעַךְ כְּעֵפֶר הָאָרֶץ וּפְרִצְתָּ יָמָה וְקִדְמָה וְצַפְנָה וְנִגְבָּה
(כח, טו)

"סיקופים [מדות] נתן הקב"ה ליעקב, ואמר לו: 'והיה זרעך כעפר הארץ; כשיגיעו זרעך עד עפר הארץ - אותה שעה 'ופרצת ימה וקדמה'. הוי: 'מקימי מעפר דל'" (שמו"ר פכ"ה, ח)

בפשטות נראה מדברי המדרש, שהביטוי "גיעו זרעך עד עפר הארץ" מתייחס למצב שלילי (אלא שכשיגיע מצב זה יתהפך הגלגל - "ופרצת ימה וקדמה").

אבל בפנימיות העניינים יש לפרש שגם מלים אלו הן חלק מהברכה:

מבואר באור החיים⁵¹, שיציאת יעקב מבאר שבע לחרן רומזת לירידת הנשמה מהעולם העליון להתלבש בגוף הגשמי. ומבואר בחסידות⁵², שירידה זו היא לצורך עלייה.

וזהו תוכן ברכתו של הקב"ה: על-ידי ירידת הנשמה מ"באר שבע" ל"חרן", לעולם הזה, כדי לזכך את הדרגות התחתונות ביותר שב"עפר הארץ" - זוכה היא לברכת "ופרצת ימה וקדמה וצפונה ונגבה", ברכה בלתי מוגבלת, שלא היתה זוכה בה לולי ירידה זו.

51. ריש פרשתנו.

52. ראה לעיל ביאור ד.